

JÓDAL RÓZSA

Ki vagyok én?

Az egyik újságíró azt mondta, kis ösztönállat vagyok.

Anyám tudni sem akar rólam. Amikor szembesítettek velem, megforgatott magam körül, kicsit hitetlenkedve jól szemügyre vett, aztán – leköpött. Azt sziszegte, hogy piszok, álnok, csábító ringyó vagyok. Elszerettem a férjétem.

Csak néztem rá. Szemrebbenés nélkül. Nem értettem. Én? Mit tettem én?

Magyarázatot követelt tőlem.

Milyet? Miért? Hisz én sem értem. Bűnös lennék? Úgy érzem, inkább neki kelle-ne valahogy... de hogy?... Hol?... Hol is kellene kezdeni?

Szorította a karom – még most is kék-zöld ujjainak a helye – és eltorzult arccal arról faggatott, hogyan tűrhettem mindezt – ennyi éven keresztül.

Csak bámultam rá. Annyi éve? Már annyi év telt volna el? Az egész úgy suhant el, mint egy... pillanat?... Egy nap, egy pillanat... Egy nap, egy pillanat... Révület... Elvesztettem az időérzékemet. Talán nekem is rovátkákat kellett volna – ötösével – a falba vésegetnem, mint a raboknak... Azt mondják... *Ezek itt...* hogy rab voltam.

„Nincs benned semmi lelkifurdalás?”

Ő volt a társam! Hát nem értik? Az egyetlen, aki jó volt hozzám. Aki szeretett. De én ezt nem tudom nekik így elmondani. Nincsenek hozzá – szavaim.

„Az a nyomorult persze titkolta, hogy rendszeresen odajár. Hogy kettős életet él – veled. Veled! Pfuj.”

Minden olyan zavaros. Miért nem jött hát anyám – ha csakugyan anyám ez az asszony – előbb. Értem. Nem keresett... Micsoda?!... Én nem tudok róla... Nekem nem mondták. ... Gyuri megmondta volna, nem? ... Vagy ha keresett is... ha csakugyan keresett valaki... Engem. Engem?! De hát... *miért?*... Mit kérdez? Nem értem. Ha kiabál velem, akkor sem. Én erről az egész – körözésről, vagy minek nevezi – semmit sem tudtam! Hogy mondja? Hogy tudtam, csak nem akartam tudni?... Nem, nem alszom, ne kiabáljanak, csak lehunytam a szememet. Ez a sok fény. Ez a rengeteg ablak... És mindenki engem néz. Borzasztó, borzasztó... Hagyjanak engem békén!... Annyi év alatt... soha még egy tükrünk sem volt. Nem szerzett be. Nem. Pedig néha úgy megnéztem volna... a szép szalagocskáimat!

Mire emlékszek? Kislány vagyok... Katicabogaras, gumis csattal tűztek fel a fejem búbjára egy erőltetetten égnek álló hajfürtöt, és néha anya magas sarkú cipőiben botladozok a tükör előtt. Igen. Emlékszem! Félek a sötét kis oldalszobában, ezért bemászok Hozzájuk a nagy szülői ágyba. Középre. Ott jó... Meleg van, ölelő karok vesznek körül. Vicceket mesélnek, meséket olvasnak fel régi, szakadozott lapú

képes gyermekkönyvekből. Bambi! A vasorrú bába... Néha birkózunk, hengergőzünk. Sokat énekelünk. „A kis hóvirág, már kikandikál...” Bocsnat. Igen. Folytatom. Apa és anya néha elmennek. Dolgozni. Azt mondják, abból a „dologból” lesz mézes kenyér, szalonna, paprikás krumpli, tőpörtyű. Rücskös szélű nagy fehér krumplicukrok. Szeretem majszolni. Néha egyikük jön előbb haza, néha a másikuk.

Amikor egyedül vagyok, félek. Olyan hideg van. Kicsi vagyok még, nem tudok a tűzre tenni. Azt mondják, nem is szabad. Megfenyegetnek, hogy kikapok, ha kinyitom a sparhelt tűzpirosan izzó vasajtáját. „Nana! Meg ne próbáld! Ha kinyitod a vasajtót, kiszökik rajta a tűzpiros Lángmanó, megmar, és beránt magához az izzó Lángországba! Ott aztán megsütnek!” Játsszok a fásládában maradt hasábfákkal. Sorba rakom őket a láda előtt, néha egész hegyet építek belőlük. Magasat, nagyon magasat, hogy... Hazaérve anya kiabál és rám paskol, amiért szemeteltem. Csupa forgács a padló. Csak csinálom neki a munkát, amikor úgyis holtfáradt. „Látod, te béka, mit műveltél?” „De hát abból lesz a méz meg a szalonna! És a krumplicukor. A munkából” nézek fel rá értetlenül. Nem nevet, hanem váratlanul pofon vág. Felvisítok. Apa csitítólag ölbe kap, megpuszil. Olyan sima, meleg az arca. És olyan jó, ismerős szaga van. Kapadohány szaga. És pálinkaszaga. Szeretem a szagát.

Apa egyre gyakrabban van otthon, azt mondja, elvesztette az állását. Anya elmegy dolgozni, mi meg apával együtt főzünk. Nekem már babot is szabad válogatnom, „szemelnem”. Sokszor bújócskázunk a szobában. Valahányszor megtalál, mindig megpuszil. Egyre gyakrabban birkózunk. Apa azt mondja, a testedzés fél egészség. Ha legyőz, rám fekszik, úgy pihen. „Nehéz vagy!” mondom neki. „Mint egy zsák?” kérdezi nevetve. „Mint két zsák... Nem is: mint három... mint száz zsák!” Már százig tudok számolni.

Megnő a hajam, anya két varkocsba fonja. Apa szalagot vesz bele. „Minek ez a cifraság?” fintorog anya. „Csak pénzkidobás. Úgyse megyünk sehová.” Nem is megyünk. Anya azt mondja, fáradt. És hogy sokszor olyan betegnek érzi magát. Aztán beírat az óvodába... Az óvoda! Úgy emlékszem, szerettem oda járni. Sokat labdázunk, viháncoltunk. Amikor otthon elmesélem, hogy a Petyus azt mondta nekem kakaózás közben, hogy én vagyok a legszebb kislány az oviban, és nekem adta a saját fánkját is, apa megszid. Azt mondja, ilyesmit nem szabad elfogadni. Az Petyusnak is kell, mit mondanak majd ránk: éhenkórász lúzerek vagyunk, hogy kiesszük más szájából a falatot? Meg ne hallja, hogy még egyszer... Anya nevet: Ugyan, hagyd!... Még egy ideig járok az oviba, de amikor azt is elmesélem, hogy Petyussal papást-mamást játszottunk, és egyszer, az egyik kiságy alá bújva megsúgta, hogy ha megnövünk, én leszek a felesége – meg is puszilt akkor, csupa nyál lett az orrom meg a fülem – apa nagyon ideges lesz, bemegy az óvodába, és csúnyán összeveszik az óvó nénivel. Az én óvó nénimmal. Úgy hívták, hogy... Hogy is? Annuska néni. Szerettem. Ordítva olyasmiket mond neki, hogy nem tud nevelni, hogy feljelenti, meg ilyesmiket... Az óvó néni meg sír, egyre csak sír. Anya otthon bögg a „szégyen” miatt. Miféle szégyen?

Később sokat veszekedtek otthon. Apa kiíratott az óvodából. Anya visszaíratott.

Aztán... olyan zavaros... Nem tudom, mikor és hogyan is volt, hiába faggatnak... Aludtam épp?... Anya esti műszakos lehetett... talán. Vagy kórházban volt? Nem tudom. Nem volt otthon, az biztos... Legalábbis nem emlékszem rá akkorról. Éreztem, hogy apa felnyalából, és... visz. Sötét volt, hideg, hozzábújtam. Az erős, nagyon erős karjában vitt el. Csak mentünk és mentünk... sokáig... az eső meg zuhogott. Vagy csak a köd szitált? Valahol kutyák ugattak. Azt hittem, álmodok. Meg akartam fordulni... az ágyamban. „Nyugodj meg... mindjárt... mindjárt odaérünk” duruzsolta apa.

Egy idegen lakásban ébredtem fel. Kérdeztem, anya hol van. Apa mindig mást felelt. Hol azt, hogy most nem ér rá, de hamarosan itt lesz, rá se rántsak. Költözniük kellett, mert felmondtak nekik. Máskor, hogy összevesztek, és anya kidobta. „Na de én... engem is?” „Téged – gyűlöl!” kiabálta. Nem értettem. Engem gyűlöl az anyukám? Sírva fakadtam, a mellét vertem a kis öklömmel. „Anyát akarom!” „Hát nem emlékszel, mennyit pörölt veled? A masnidat sem tűrte, pedig én még egy harmadikat is beleföntam a hajadba. „Igen, egy harmadik masnit. Azt szerettem. Olyanom csak nekem volt az oviban.” „Na látod. Itt elől, fent. Senkinek sem volt három olyan óriási, gyönyörű masnija, csak neked! Majd elrepültek! Mint holmi óriáslepkék.” Ez igaz volt. Nagyon szerettem a masnijaimat. Most is szeretem őket... Mit nevetnek ezek itt körülöttem a teremben? Én manapság is mindig kötök a hajamba legalább egy masnit. Na és?

Apa sütit hozott nekem, egy babát... aztán még babákat, játékokat. Főzött és mosott kettőnkre. Olyan sokat dolgozott...

Mit kérdez? Igen, valamit azért furcsálltam. Mikor ki akartam menni, mint otthon, az udvarra vagy az utcára, azt mondta, nem szabad. Szigorúan tilos! Tilos? Miért? Háború van... járvány... tilos a kimenet, én is csupa kiütés lennék, agyonlőnének, ha... valami ilyesmik. „Na de te? Neked szabad?” kérdeztem. Most is emlékszem a bíborpirossá váló arcára. „Nekem? Hát... tudod kicsim... nekem *muszáj*. Na hallod! Férfi vagyok, védem a hazámat... meg kenyeret is kell keresnem... S az én testem ellenállóbb. Felnőtt vagyok, nem ilyen kis csipszi gyereklány.” Kicsit mintha dadogott volna... „Néha majd magadra hagylak, de te egyet se félj, én mindig visszajövök hozzád.”

Valahányszor magamra hagyott, rám zárta az ajtót. Kétszer is fordult a kulcs a zárban. Sokat sírtam akkor. Hiányzott anya, a megszokott bútorok, a macskám. Cirmiért sokáig könyörögtem, de apa ebben kérlelhetetlen volt. „A nyávogása elárulna” mondta idegesen. „Mit? Mit árulna el?” Erre nem felelt. Sok mindenre nem felelt. Soha. Amíg még kérdeztem.

Azt firtatják, hogyan bírtam ki a remeteséget? Gondolják, hogy ez remeteség volt? Hát... nem is tudom. Eleinte hiányoztak a szomszédok, a pajtásaim, még az óvó néni is. Cirmi. Anyáról azt mondta, nagyon-nagyon haragszik rám, látni sem akar. Ezt nem értettem, és furcsállottam is. Sírtam és kérdeztem, miért, de azt válaszolta,

hogy ő sem tudja. „Anya már ilyen. Magának való.” Aztán – megszoktam. Apa belém szuggerálta, hogy nekünk így a jó. Hogy csak ketten vagyunk...

Egyre kedvesebb lett. Sokat ölelt. Megtanított a nyelvés puszira. Ettől... érdekes... eleinte undorodtam, azt hiszem a hányinger is kerülgetett, de ő... játékosra vette a figurát. „Most a nyelveink bújócskáznak. Figyelsz? Keresik egymást és... Megvagy, kiáltják!” Sokat neveltünk akkoriban... Igen. Sokat... Valamikor.

Ő ébresztett rá a testemre is. Megmérte a magasságomat, a súlyomat, együtt jegyeztük fel az eredményt. Az ajtófélfára is, meg füzetbe. A füzetet én kértem: „Hogy majd anyának is megmutassuk.” Fürkészve nézett rám, de aztán kerített egy füzetet. Sokáig megvolt az a kis kockás. Később a gyerekek adatait is abba jegyeztük be. Zsóka, amikor nem vettem észre, rajzolgatott is bele.

– Most te a magadét mérd le!

Megtette. S összehasonlítottuk.

Máskor odaálltunk a tükör elé, és megnéztük egymást ruhátlanul.

– Nézd, már domborodni kezd a kebled.

– Gondolod? Ez itt? Apa, ez semmi.

– De, de. Ez a kis gombocska, nézd, már duzzad. Mint egy szilvamacskó.

S csakugyan.

– Mondd, ez nem baj? Nem valami betegség?

– Á, dehogy. Majd figyeljük. Megfigyeljük a változásokat.

Később úgy észlelte, hogy a bal keblecském nagyobb a jobbnál. Nagy, öblös márkába fogta, méricskélte. – Talán majd utoléri – mondta fejcsóválva. – Talán stimulálni kell – s szájába vette a mellbimbómat.

Beleborzongtam. Erre emlékszem... Furcsa volt...

Faggatnak, erőszakoskodott-e. Nem rohant-e le? Lerohanni? Milyen az? Azt hiszem, szerelmes volt belém. Nem értem, ezen itt a bíróságon miért röhögnek. De igen, igen. Kezdetben... olyan aranyos volt, olyan szeretni való. Valahogy... jó érzés volt, amikor időnként rám fonódott. Egyre jobban kívántam, hogy ezt erősebben tegye... valahogy... magam sem tudtam, hogyan, de jobban, még jobban! Még a hajam is égnek állt a vágtyól. Szerettem volna... vele egygyé válni... egy testté, egy lélekké. „Apa...” nyöszörögtem, amikor egy ilyen ölekezésünkkel előmlött bennem valami kimondhatatlan fájdalom... de boldogságérzet is... „Ne mondd nekem többé azt, hogy apa” nyögte fulladtan, és spongyáért, törölközőért szaladt, hogy feltörölje az alattunk pirosuló vért. „Ez... mi? Honnan?” kérdeztem csodálkozva, ő meg habogott valamit, hogy ilyesmi sajnos megesik, ha valakik nagyon szeretik egymást. És követelte, hogy ne hívjam már apának. „Hát hogy hívjalak, ha az vagy?” „Szólíts a nevenem. Mondd egyszerűen azt, hogy Gyuri.” Olyan muris volt az egész. Még hogy Gyuri.

Azt hiszem, kezdetben nagyon szerettük egymást. S egyre vadabban...

Később romlottak el a dolgok... Lassan... Talán akkor, amikor – azt mondják most – már egyre jobban kerestek... Pedig én nem tudtam róla... de ő nyilván igen, azért lehetett egyre idegesebb, türelmetlenebb. Rádióink, tévénk nem volt. Amikor

szóvá tettem, azt mondta, felesleges modern hülyeség, meg hogy tisztára népbutítás. „De hát nekünk otthon volt!” erősködtem. Valami olyasmit mormogott, hogy persze, persze, jól emlékszem, de csak anya butasága, elmaradottsága miatt. „De hát apa... Gyuri... én úgy unatkozom!” Erre már másnap egy halom képes újsággal állított be. Akkor már tudtam olvasni. „De hát ez mind régi... Tavalyi, meg még régebbiek!” „Nem mindegy? Az újak drágábbak. S reggelente szét is kapkodják őket” érvelt. Soha nem tudtam, milyen nap van, hányadika.

Kezdtem szűknek érezni az otthonunkat. „Miért nem megyünk el soha moziba? Vagy a játszótérre? Szívesen játszanék a csúszdán meg a hintán.” Valahogy furcsán nézett rám. „Azt hiszem végső ideje, hogy besegíts a házimunkába” jelentette ki később. S, akkor először, elővett egy üveg italt.

Azontúl rendszeresen ittunk.

„Miért nem próbált elmenekülni?” szegeztek most nekem a kérdést.

Elmenekülni? Hova? Miért? Engem ott, abban a lakásban – szerettek. Gyuri is, meg a gyerekek is. A gyerekek megszületésénél is ő segített. Megfürdette őket is, engem is. Enni hozott. Ruhát. És italt. Egyre több italt.

„A gyerekeire nem gondolt? Hogy mi lesz belőlük, ha nem járnak iskolába?” Iskolába? Kellene volna?... Én sem jártam... Megvolt mindenünk.

„Nem furcsállotta, hogy a gyerekeiket sem engedi ki?”

Én sem mentem ki sehová... Hisz *megmagyarázta*. Mindent megmagyarázott. És én megértettem.

A gyerekek nem értették meg. Ki akartak menni. Ki és ki. Verték az ajtót. Az ablakot nem bírták, mert csak tetőablakaink voltak. Soha nem láttam ki.

„Nem furcsállotta ezt az egész fura helyzetet? Nem lázadt?”

De. Eleinte furcsállottam. Kérdezgettem, faggattam, kértem is ezt-azt, de ő csak nevetett és töltött a poharamba. Meg a karjába kapott, és irány az ágy. Minden úgy... összerosódott... Később a gyerekek is velünk ittak. Vilikém nem szerette, látszott, undorodik tőle... ellökte a poharat, kilötyt, eltört, pedig jó. Édes. Szeretem, amikor marja a torkomat... Akkor megütötte. Én mondtam, neki talán ne... Felkaptam a gyereket, szaladtam vele az asztal körül, elbotlottam, elestem, Vili üvöltött... a többi is rákezdte... Akkor nagyon megvert. Engem is, a gyerekeket is. Összevert. Tombolt. Hogy merészelünk, kiabálta... Akkor, először, félni kezdtem tőle. De hát mit tehettem? Ő volt a – Gyuri!

„Nem érezte soha, hogy nem természetes, hogy az apjától vannak a gyerekei? Nem volt büntudata?”

Nem értem, mit akarnak tőlem. Mi az a... büntudat? Sose hallottam. Olyan fáradt vagyok! A fejem is fáj és... úgy innék valamit! Szomjas vagyok. Mit akar tőlem ez a sok ember? Egyszerre olyan *sokan* lettek! Félek! Hogy nem értik? Nekem csak ő volt. Ő volt *A Gyuri*. Adjanak már valamit inni! Tisztára kiszáradt a szám.

„Ha a gyerekeik végül nem csinálnak botrányt, és nem hívják fel a figyelmet a bűntanyájukra, maguk még most is ott hemperegnének egy rakáson abban a sötét mocsokban!”

„Haza akarok menni!”

„Haza! Elment az ép esze? A sokévi börtönét nevezi otthonának?”

„Figyelitek? Ez a néember tisztára meggárgyult! Ugye, milyen jó, hogy eljöttünk a kihallgatására? Tiszta ingyen-cirkusz.”

Ki vagyok én? Néember?... Az mi? Tényleg: *Ki vagyok én?* Hiszen a nevemre sem emlékszem... már. Gyuri mindig úgy szólított, hogy Te... Anya meg... valamikor... úgy, hogy: Aranyom! Meg: Aranyvirágom! De, emlékszem már! Én vagyok a Három Szalagos Kislány... Gyuri később is... Néha... Tegnap?... Vett nekem szalagokat... Még akkor is, amikor már megvoltak a gyerekek... Nagyon szeretem a szép, repdeső szalagokat... és a Gyuri szagát. A kapadohányét, meg a pálinkáét. Az az ő szaga. A miénk.

G R IRANNA: NAAVU (WE TOGETHER) – INDIAI PAVILON